

PM Rotel IX (Dnr KS 2021/1401)

Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67)

Remiss från Näringsdepartementet

Remisstid den 28 februari 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Syftet med utredningen *om fossiloberoende jordbruk* är att ta fram förslag som bidrar till både målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja och till klimatmålen samt till att förbättra drivmedels- och livsmedelsberedskapen. Näringsdepartementet har remitterat betänkandet *Vägen mot fossiloberoende jordbruk (SOU 2021:67)* till Stockholms stad för yttrande.

Utredningen ska ge förslag på åtgärder och styrmedel för att främja:

- övergången till en konkurrenskraftig och fossiloberoende jordbruksproduktion och vid behov föreslå kompensationsåtgärder för att stärka och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket,
- jordbrukets övergång till mindre fossil- och resursintensiva insatsmedel utöver drivmedel,
- övergången till fossiloberoende och mindre fossilintensiva alternativ för arbetsmaskiner,
- innovations- och konkurrenskraften i den inhemska produktionen av biodrivmedel.

Utredningens huvudförslag är en grön skatteväxling där ett jordbruksavdrag införs och växlas mot en utfasning av den återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbruksföretag kan ansöka om idag. Vidare föreslås en stegvis utfasning till år 2030 av den återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbruksföretag kan ansöka om. För att utjämna den prisskillnad som finns mellan fossila och förnybara drivmedel föreslås ett införande av en biopremie samt att den befintliga klimatpremien utvidgas. Idag finns det en klimatpremie som innebär att vissa miljöfordon får statligt stöd. En utvidgad klimatpremie föreslås enligt utredningen omfatta även arbetsmaskiner som drivs av biogas och bioetanol. Slutligen föreslår utredningen att stödet till produktion av biogas från stallgödsel förlängs.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB hänvisar till dotterbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB:s (SVOA) yttrande. Trafiknämnden avstår från att svara. Miljöförvaltningen har svarat med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret anser att utredningen ligger i linje med stadens målsättningar och delar utredningens slutsatser att det krävs ett helt system av lösningar för att öka takten i omställningen samt att en kombination av insatser är nödvändiga för att uppnå syftet.

Miljöförvaltningen ställer sig positiv till förslagen i utredningen men konstaterar att problematiken kring omställningen till el för vissa maskiner kvarstår. Förvaltningen lyfter goda exempel från Energikontoret där gårdar har ersatt fossila bränslen med biodrivmedel och halverat växthusgasutsläppen.

Stockholm Vatten och Avfall AB anser att utredningen ger en bra överblick av befintliga styrmedel samt innehåller goda förslag. Bolaget ställer sig positivt till beskrivningen runt ensilageplast och önskar att risken för spridning av mikroplast lyfts fram tydligare. Vidare lyfter bolaget att informationen om slam kan vara felaktig och anser att det vore värdefullt att poängtera vikten av att arbetet med att återföra näringsämnen från stad till land kommer till avslut.

Mina synpunkter

Det svenska jordbruket skapar arbetstillfällen, en levande landsbygd och främjar en närproducerad och säker livsmedelsförsörjning. Svenska lantbrukare ligger även i framkant i arbetet med att finna metoder för att sänka klimatutsläppen kopplade till sina verksamheter och att öka den biologiska mångfalden. Samtidigt finns det många utmaningar kopplade till att bedriva jordbruk idag och antalet jordbruksföretag minskar i Sverige vilket är en stor förlust.

Dagens jordbruk är samtidigt till stor del beroende av fossila bränslen och bidrar till miljö- och klimatförändringar, förlust av biologisk mångfald, förändringar av land, m.m. Forskning visar att utsläppen av växthusgaser enbart från livsmedelssektorn riskerar att öka med 38 % till 2050, om vi inte agerar kraftfullt. Världen befinner sig i en klimatkris, vilket orsakar torka, översvämningar och ökenspridning, vilket i sin tur minskar vår förmåga att föda alla på planeten. Hur vi bedriver jordbruk påverkar alltså inte enbart vår mat idag, utan mat i många årtionden framöver. Det är därför av största vikt att vi ställer om jordbruket till ett fossilfritt och regenererande sådant och stöttar Sveriges lantbrukare i omställningen.

Stockholms stad har som mål att vara en fossilfri organisation år 2030 och en fossilfri och klimatpositiv stad senast år 2040. Av kommunfullmäktiges budget 2022 framgår också att Stockholms stad ska vara en föregångskommun gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan. För att vägleda stadens verksamheter har staden antagit en strategi för god, hälsosam och klimatsmart mat.

Jag ställer mig positiv till utredningens ambition och förslag som går i linje med stadens mål och arbete samt med de förändringar vi behöver åstadkomma nationellt och globalt. Vidare hänvisar jag till Stockholm Vatten och Avfall AB:s synpunkter om mikroplast samt vikten av att arbetet med att återföra näringsämnen från stad till land färdigställs.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 16 februari 2022

KATARINA LUHR

Bilaga

Vägen mot fossiloberoende jordbruk

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Syftet med utredningen är att ta fram förslag som bidrar till både målet om en konkurrenskraftig livsmedelskedja och till klimatmålen samt till att förbättra drivmedels- och livsmedelsberedskapen.

Utredningen ska ge förslag på åtgärder och styrmedel för att främja:

- övergången till en konkurrenskraftig och fossiloberoende jordbruksproduktion och vid behov föreslå kompensationsåtgärder för att stärka och öka konkurrenskraften inom det svenska jordbruket,
- jordbrukets övergång till mindre fossil- och resursintensiva insatsmedel utöver drivmedel,
- övergången till fossiloberoende och mindre fossilintensiva alternativ för arbetsmaskiner,
- innovations- och konkurrenskraften i den inhemska produktionen av biodrivmedel.

Utredningens huvudförslag är en grön skatteväxling där ett jordbruksavdrag införs och växlas mot en utfasning av den återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbruksföretag kan ansöka om idag. Vidare föreslås en stegvis utfasning till år 2030 av den återbetalning av dieselskatt som jord-, skogs- och vattenbruksföretag kan ansöka om. För att utjämna den prisskillnad som finns mellan fossila och förnybara drivmedel föreslås ett införande av en biopremie samt att den befintliga klimatpremien utvidgas. Idag finns det en klimatpremie som innebär att vissa miljöfordon får statligt stöd. En utvidgad klimatpremie föreslås enligt utredningen omfatta även arbetsmaskiner som drivs av biogas och bioetanol. Slutligen föreslår utredningen att stödet till produktion av biogas från stallgödsel förlängs.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stockholms Stadshus AB hänvisar till dotterbolaget Stockholm Vatten och Avfalls AB:s (SVOA) yttrande. Trafiknämnden avstår från att svara. Miljöförvaltningen har svarat med ett kontorsyttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms stad har som mål att vara en fossilfri organisation år 2030 och en klimatpositiv stad år 2040. Av kommunfullmäktiges budget 2022 framgår också att Stockholms stad ska vara en föregångskommun gällande upphandling av mat som minskar klimatpåverkan. Stockholms stad ska även, i samarbete med andra aktörer, säkerställa försörjningen av bland annat livsmedel vid kris, en fråga som fått förnyad aktualitet i och med att ett nytt civilt försvar ska byggas upp. Stadsledningskontoret anser att betänkandets ambition om en konkurrenskraftig

livsmedelskedja med minimerad miljö- och klimatpåverkan som samtidigt inbegriper en förbättrad livsmedelsberedskap på en övergripande nivå ligger i linje med stadens målsättningar inom dessa områden. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att, så som utredningen förrespråkar, se ett helt system av lösningar för att öka takten i omställningen och att en kombination av främjande och styrande insatser är nödvändiga för att uppnå syftet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad i enlighet med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

På en övergripande nivå anser miljöförvaltningen att förslagen i utredningen bidrar i arbetet mot Stockholms stads mål att bli en fossilfri organisation och stad. Vidare kan förslagen bidra till att kunna ställa högre krav vid stadens upphandlingar som berör livsmedel.

Utredningen presenterar sex konkreta förslag. Två av förslagen bildar huvudförslaget – en grön skatteväxling. Förslagen innebär att skatteåterbäringen på diesel fasas ut i samband med att ett jordbruksavdrag införs. Förvaltningen ser positivt på förslagen eftersom de följer samma riktning som Stockholms stad miljöprogram – fossilfrihet.

Förvaltningen instämmer om att klimatpremien enligt förordning (2020:750) om statligt stöd till vissa miljöfordon borde utvidgas för att även omfatta arbetsmaskiner som drivs av biogas och bioetanol.

Däremot kvarstår problemet med omställningen till el för vissa maskiner som exempelvis fältmaskiner som används över stora geografiska områden och som har större effektbehov. I övrigt, anser förvaltningen att förslaget är ett positivt tillvägagångssätt att öka omsättningstakten för arbetsmaskinerna som används inom jordbruk.

Där det finns problem med omställningen till eldrivna arbetsmaskiner kan förslaget om biopremien bidra. Det finns goda exempel från Energikontoret där tre gårdar i Östergötlands Län har ersatt användningen av fossila bränslen med biobränslen vilket har resulterat i reducerat växthusgasutsläppen med ca 50 %. Förslaget är ett effektivt sätt att uppmuntra fler jordbrukare att använda biodrivmedel.

Stockholm Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 15 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

Stockholm Vatten och Avfall AB:s yttrande daterat den 10 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Vatten och Avfall har huvudsakligen tittat på de delar av betänkandet som har en direkt koppling till bolagets verksamhet och uppfattar att dokumentet ger en bra överblick av befintliga styrmedel och bra förslag för vidareutveckling. Bolaget vill dock bidra med nedanstående input i det fortsatta arbetet.

GENERELLT

Det skulle vara positivt att se över regelverket med självkörande maskiner för att ge möjlighet att använda dessa även utan att fälten är inhägnade. En sådan ändring skulle ge större förutsättningar för en utveckling av självkörande arbetsmaskiner. Beskrivningen runt ensilageplat-

sen är bra beskriven och ambitionen om att öka kunskapen om innehållet i plasten och insamlingsystemet är positiv. Möjligtvis skulle problematiken med risk för spridning av mikroplast kunna lyftas fram tydligare.

SPECIFIKA KOMMENTARER

s. 244 Alternativet att odla med gröngödslingsgrödor tas upp, men man har inte i slutsatserna tagit med några förslag på åtgärder för att främja denna produktion. För att uppnå omställning mot fossilfri produktion av gödselmedel kommer sannolikt olika stödåtgärder tillsammans med forskning och resurser inom detta område att behövas.

s. 243-244 I avsnittet om slam kan viss information vara felaktig. Enligt SCB (2018)¹ uppgick andelen producerat avloppsslam som spreds på åkermark till 82 300 ton TS och utgjorde 39 procent av all användning. Vidare blir jämförelsen att bara 42 reningsverk av totalt 1 700 reningsverk i Sverige är Revaq-certifierande missvisande. De flesta mindre reningsverk har ingen egen slamhantering utan skickar sitt slam till en större anläggning. Det vore mer relevant att jämföra andelen Revaq-certifierat producerat slam mot den totala produktionen. Av Revaqs årsrapport för 2020, s. 9, framgår att 40 % av totala slamproduktionen i Sverige är Revaq-godkänt slam från Revaq-certifierade anläggningar.

s. 266 Betänkandet konstaterar, i stycke 10.3.1, att ett arbete pågår för att återföra näringsämnen från stad till land och att det därför inte finns anledning för utredningen att gå före med något förslag på detta område. Det vore dock ändå värdefullt att poängtera vikten av att det arbetet kommer till avslut och att förslag ges för hur möjligheterna att återvinna näringsämnen från reningsverken kan öka.